

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3002>

Number: 38 , p. 303-318, Autumn II 2015

Yayın Süreci

Yayın Geliş Tarihi

13.07.2015

Yayınlanma Tarihi

17.10.2015

TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN ÖLÇÜNLÜ DİLİNDE ÖZGÜN YAZIMLARINI KORUYAN BATI KÖKENLİ SÖZCÜKLER

THE WEST ORIGIN WORDS THAT MAINTAIN THEIR GENUINE WRITINGS IN STANDARD LANGUAGE OF TURKISH

Yrd. Doç. Dr. Oğuz ERGENE

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

Özet

Toplumsal, kültürel, coğrafi ya da ekonomik değişkenlere koşut bir yol izleyerek bir dilin söz varlığına giren yabancı kökenli öğeler; süreç içerisinde toplumla birlikte evrilecek biçimlenmektedir. Değişik dönemlerde, değişik araçlarla ve gerekçelerle alınan bu öğelerin büyük oranda alıcı dilin kuralları ve o toplumun eğilimleri doğrultusunda kullanılarak işlerlik kazandığı görülür.

Türkiye Türkçesinde türlü kavramları karşılayan alıntı sözcükler; yazım, anlam, kullanım alanı, kullanım türü gibi açılardan özgün dildeki durumlarıyla özdeş, benzer ya da bunlardan farklı olabilmektedir. Bir bölümü uluslararası etkenlere ya da dil dışı belirleyicilere de bağlı olan bu yönelimlerin incelenmesiyle dilin ve dolayısıyla toplumun alıntı sözcüklere ilişkin yaklaşımının ve buna temel oluşturan gerekçelerin somutlaştırılması mümkündür. Bu kapsamdaki örneklerin bir bölümünü de özgün yazımlarıyla kullanılan Batı kökenli sözcükler oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde özgün yazımlarını koruyan Batı kökenli sözcüklerin belirlenmesi; bu sözcüklerin dil ilişkileri bağlamındaki konumlarının ve genel kullanım özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sözcüklerin kaynak dilleri ve özgün yazım bilgileri için Türkçe Sözlük (TDK, 2011) ile Türk Dil Kurumunun genel ağda çevrim içi yayımladığı Güncel Türkçe Sözlük ve Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü temel alınmıştır. Çalışmada, Türkçe Ulusal Derlemi'nin verileri ile bir arama motorunun raporu ölçüt alınarak özgün yazımlarıyla kullanılan bu nitelikteki sözcüklerin hem söz varlığındaki hem de genel ağdaki kullanım sıklıkları değerlendirilmiş; söz konusu örneklerin işlevsellikleri ve alıntı sözcüklerin dildeki yerleşiklikleri üzerine kimi çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, Ölçünlü Dil, Alıntı Sözcük, Söz Varlığı, Sözcük Bilimi

Abstract

Foreign origin items participating in vocabulary of a language in parallel social, cultural, geographic or economic variables are formed in process by evolving with society.

It is seen that in different periods, these items taken with different means and reasons gain functionality by being used in accordance with recipient language rules and tendency of that society to a large extent.

Loan words meeting various concepts in Turkish can be same, similar or different form the source language in terms of writing, meaning, usage area and kind of usage. By analyzing those tendencies, a part of which also depends on international factors or non-linguistic determiners, it is possible to objectify attitude of language and thereby society regarding loan words and reasons forming basis to this. And a part of samples in this context consist of West origin words that used with their genuine writings.

In this study, it is aimed to specify the West origin words that maintain their genuine writings in standard language of Turkish; analyze status and general usage characteristics of these words in language relations context. For the source language of the words and their original writing forms, along with Turkish Dictionary (TDK, 2011), Contemporary Turkish Dictionary and Dictionary of West Origin Words in Turkish that are being broadcasted online in network by Turkish Language Society are taken into consideration as a base. Frequency of occurrence of this kind of words that are used with their genuine writings in both vocabulary and in network is evaluated, taking the data of Turkish National Corpus and a report of a search engine as a criterion. It has been made an inference about functionality of those samples and stationary of loan words in language.

Keywords: Turkish, Standard Language, Loan Word, Vocabulary, Lexicology

1. GİRİŞ

Ekonomik, siyasi, kültürel ilişkilerin toplumları birbirine yaklaştırması, koşut olarak diller arasında da bir etkileşimi zorunlu kılar. Diller arasında kurulan türlü ilişkilerin bir sonucu olan alıntı ögelerin kapsamları, alınma gerekçeleri ve yolları, kaynak dilleri, alıcı dildeki yoğunlukları değişmekle ve bu olgu, zamana, dil içi ve dışı etkenlere göre biçimlenmekle birlikte her dilin söz varlığında bu tür örneklerin bulunduğu bilinmektedir.

Diller arasındaki sözcük alışverişi-nin nedenleri ve alıntı ögelerin nitelikleri; bu kapsamdaki örneklerin işlevleri, alınma amaçları, yararlılıkları, dille doğrudan ya da dolaylı ilişkileri göz önünde tutularak belirlenmektedir. Örneğin Campbell; dillerin birbirlerinden birincil olarak sözcük ödünçlediklerini, bunu da "ihtiyaç" ve "prestij" nedeniyle yaptıklarını belirtmiştir. Araştırmacıya göre konuşucular, dış toplumlardan yeni bir nesne ya da kavram edindiği zaman yeni kavramla birlikte sıkça o kavramın adını ödünçlemektedir. Bu, niçin birçok dilde kimi kavramlar için benzer sözcükler olduğunu ("coffee" → Rus.

"kofe", Fin. "kahvi", Jap. "kohii" ...) açıklar. Başka bir ana neden de sözcüklerin bir dilden başka bir dile niçin "prestij" amacıyla verildiğidir. Bunun nedeni ise yabancı ifadelerin kimi nedenlerle yüksek saygınlığa sahip olmasıdır: İng. "pig flesh/pig meat" → "pork" (< Fr. "porc"), İng. "cow flesh/cow meat" → "beef" (< Fr. "boeuf")... (Campbell, 1999, s. 59). Karaağaç da alıntı sözcüklerin "bilgi alıntıları" ve "özenti alıntıları" olmak üzere iki gruba ayrıldığı vurgular. Bilgi alıntılarında, öğrenme sürecinin bir gereği olarak başvurulmaktadır. Buna karşılık bu tür bir ilişki kurulmadan ya da "alıcı dilin ihtiyaçları" gözetilmeden yapılan; bireylerin sosyal statüleri, psikolojik gereksinimleri vb.nin ön planda tutulmasıyla gerçekleşip salt bu kapsamdaki beklenti ya da ihtiyaçları karşılayan alıntılar ise "özenti alıntıları" olarak adlandırılmaktadır. Bu tür alıntılarda, "siyasî ve iktisadî üstünlük, yönetici-yönetilen ilişkisi, özenti ve modalaşma gibi dil dışı" etkenler rol oynamaktadır (akt. Karaağaç, 1997, s. 499, 500).

Thomason ve Kaufman'ın "Ödünçleme Çizelgesi" başlığıyla verdiği derece-

lendirmeye göre diller arasında, alıntılara dayalı olarak biçimlenen etkilenmenin beş aşaması bulunmaktadır. Bu derecelendirilmede, alıcı dilde görece yüzeysel etkilerin gözlemlendiği ilk üç aşama için “etkileşim” (İng. “contact”); daha kapsamlı ve derin etkilerin ya da değişikliklerin görüldüğü son iki aşama için de “baskı” (İng. “pressure”) teriminin kullanılması dikkat çekicidir:

a) Sıradan etkileşim: Yalnızca sözcüksel ödünçlemeler. İçerdiği sözcükler: Tipolojik nedenlerden daha çok kültürel ve işlevsel nedenlerle temel sözcüklerden önce bu niteliği taşımayan sözcükler ödünçlenir.

b) Biraz daha yoğun etkileşim: Hafif yapısal ödünçleme. Bu işlevdeki sözcükler: bağlaçlar ve türlü zarf parçacıkları. Küçük fonolojik, söz dizimsel özellikler ve sözcüksel anlam özellikleri. Örneğin bu aşamada fonolojik ödünçlemelerin yalnızca alıntı sözcüklerde, yeni seslerle yeni fonemlerin görünümüyle sınırlı kalması olasıdır.

c) Daha yoğun etkileşim: Biraz daha yapısal ödünçleme. İçerdiği sözcükler: edatlar. Bu aşamada, yapım ekleri, ödünç sözcüklerden soyutlanmış ve yerli sözcüklere eklenmiş olabilir; çekim ekleri ise ödünçlenmiş dile ekli olarak girebilir. Ödünç sözcük öğeleri sınırlı kalır.

ç) Güçlü kültürel baskı: Orta derecede yapısal ödünçleme. Nispeten küçük tipolojik değişikliğe neden olan temel yapısal özellikler. Örneğin biçim bilgisinde; ödünç çekim ekleri ve kategorileri, yerli sözcüklere eklenecektir.

d) Çok güçlü kültürel baskı: Yoğun yapısal ödünçleme. Önemli tipolojik bozulmaya neden olan temel yapısal özellikler: morfofonemik kuralların eklenişi, fonetik değişiklikler, fonemik zıtlıkların ve morfofonemik kurallarının kaybı, sözcük yapım kurallarında değişiklikler... (Thomason ve Kaufman, 1988, s. 74, 75).

Dillerin başka dillerle etkileşimi, türlü değişkenlere bağlı olarak gerçekleşmekte ve zamansal bir evriliş sergilemektedir. Örneğin Ülkü, “16. yüzyılın sonlarında” Fransızca sözcüklerin Almancaya artan bir hızla girmeye başladığını ve daha sonra “sayıları üç yüzü aşan Alman prensliklerinin çoğunda” soyluların Fransızca konuşmaya yöneldiğini belirtir. Ülkü’ye göre Almanca üzerindeki bu Fransızca etkisi, “1770’lerden itibaren ve Alman klasik yazarlarının eserlerini vermeye başlamasından sonra” etkisini azaltmış ve son yüzyılda Almancaya Fransızcadan “hemen hemen hiçbir” sözcük girmemiştir. Bu dönemde, Fransızcanın rolünü İngilizce üstlenmiş, İngilizcenin yerini de 2. Dünya Savaşı’ndan sonra “Amerikanca” almıştır (Ülkü, 1984, s. 19-21).

Dil ilişkileri bağlamında Türkiye Türkçesinin başka dillerle etkileşimi -kimi zamansal ve bölgesel farklılıklar görülmekle birlikte- diğer diller için de geçerli olan ilkeler, gerekçeler ya da zorunluluklar doğrultusunda gelişen bir süreç izlemiştir. Nitekim Türklerin Anadolu’ya yerleşmesi, bu yeni coğrafyada bulunan kimi toplumlarla birlikte yaşamasını ve kendileri için yeni olan pek çok kavramı da yine onlardan aldığı sözcüklerle karşılaşmasını gerektirdi. Bu nedenle Türkler, Anadolu’da daha sonra da Rumeli’de ilişkide bulunduğu toplumların dilleriyle (Ermenice, Rumca; Sırpça, Macarca, Rumence vb.) sözcük alışverişinde bulundu. Topraklarını genişleten, Avrupa içlerine, Akdeniz ve Karadeniz kıyılarına sahip olan Türklerin ticari ya da kültürel ilişki kurduğu ulusların dilleri de bu kapsamdadır. Türkiye Türkçesinde pek çok sözcüğü bugün de yaşayan İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Fransızca gibi diller bunlar arasında sayılabilir. Bu dillerden alınan sözcüklerin kimi zaman belli bir

alana özgü kavramları karşıladığı da görülmür. Örneğin “Gemicilik ve ticaretle ilgili birçok kelime, Ceneviz ve Venediklilerle olan ilişkiler sonucu İtalyancadan alınmıştır... Yahudilerin İspanya’dan Osmanlı devletine göç etmeleri sonucu onaltıncı yüzyıldan sonra tıp ve ticaret alanlarında İspanyolca ve İtalyanca birçok kelime geçmiştir...” (Sezgin, 2004, s. 11, 12).

Tanzimat döneminde Batı ile artan ilişkiler, Fransa ve Fransızca ekseninde yoğunlaşırken bu durumun etkileri de kendisini göstermiştir. Örneğin Osmanlı Dışişlerinde ve elçiliklerinde Arap yazısı yerine Latin yazısı kullanılmaya başlanmış; Fransızca, “Tanzimat döneminden beri Osmanlı Dışişleri örgütünün yazışma dili” olmuş; Osmanlı diplomatları, yabancılarla yaptıkları yazışmalar dışında kendi aralarındaki yazışmalarda da Fransızca’yı kullanmışlardır. Bu açıdan bakıldığında Osmanlı Dışişlerinin “resmi yazısı Lâtin yazısıdır, resmi dili Fransızcadır”. Avrupa’ya öğrenci gönderilmesi, oradan uzmanların gelmesi, Osmanlıların ve Avrupalıların birbirlerinin topraklarında daha çok görülmesi, Avrupa ile sıklaşan ilişkilerin ortaya çıkardığı gelişmelerdir. Bu ilişkiler sonucunda “Fransızca, Osmanlı İmparatorluğunda ikinci bir dil gibi yayılır.” (Şimşir, 1992, s. 32).

Türkçeye Batı kökenli sözcüklerin girişini değerlendiren Magrelo’ya göre bu tür sözcükler, Türkçenin yazılı ve sözlü diline beş farklı yolla yerleşmiştir. Bu yolların “en yaygın” olanı, sözcüklerin özgün dildeki okunuşlarının esas alındığı “transkripsiyon yöntemi”dir [“...avantage (Fr.) - avantaj; [...] score (İng.) - skor; slide (İng.) - slayt”]. Bununla birlikte kimi örneklerde, “yabancı dildeki biçim” Türkçeye çevrilmekte (“...No problem yerine ‘sorun yok’; what can I do for you? yerine ‘sizin için ne yapabilirim?’...”); sözcük, özgün dildeki biçimiyle yazılıp “Türkçedeki harflerle” okunmakta (“bowling, WC”) ya da “hiçbir değişim yaşamadan” geçmektedir (“off-

shore, caps lock [...] check-up, trade center”). Batı kökenli sözcüklerin Türkçe yarımcı eylemlerle kullanılarak bir kavramı karşılaması da söz konusudur (“print etmek, agresif olmak, kopya yapmak, banyo almak”) (Magrelo, 2011, s. 9).

Türkçede kullanılan Batı kökenli sözcüklerin alınma gerekçeleri, sözcük alışverişleri kapsamında tüm dillerde gözlenen ve daha önce de değinilen nedenlerle koşutluk sergilemektedir. Örneğin Özkan, günümüz Türkçesindeki “televizyon, faks; Autoshow, Cafe Bar; şarküteri, center; data bank, mega kupon” gibi alıntıları; “ihtiyaç”, “özenti”, “yenilik arzusu”, “bilgisizlik ve üşengeçlik”, “gösteriş merakı” sebeplerine bağlar (Özkan, 1999, s. 877-878). Sarı ise Türkçeye Batı dillerinden giren “tiyatro, gazete, banka; Kapadokya, ahtapot, pancar; gazino, opera, redingot; borsa, piyasa, senato” türündeki sözcükleri; “toplumun yeni bir varlık, nesne ya da kavramla karşılaşması”, “coğrafi sebepler”, “sosyal sebepler”, “politik ve ekonomik sebepler”, “bilim ve teknolojiye gelişmeler ve iletişimin hızlanması” başlıklarında gerekçelendirmiştir (Sarı, 2014, s. 24-41).

Alıntıların bir dildeki yerleşikliği ve etkinliği; ses, yapı vb. açılardan o dilin kurallarına uyarlanarak yerli ögelerle benzeşmesi, geniş halk tabakalarının yazı ve konuşma dilinde, dilsel yaratımlarımda sıklıkla ve uzun bir zaman diliminde kullanılması, anlam çeşitliliğine sahip olması, alıcı dilin kuralları çerçevesinde yeni sözcüklere kaynaklık edebilmesi gibi ölçütlere bağlanabilir. Bu özellikler; alıntıların dildeki kullanım biçimi, süresi ve yoğunluğuyla ilişkilendirilmekle birlikte dillerin kendi ürünü olmayan ögelere yaklaşımında, kimi farklılıklar olduğu da bilinmektedir.

Osam, yabancı sözcüklerin alıcı dildeki etkisini “nitelikli artış” ve “nicelikli artış” biçiminde sınıflar. Osam’a göre dile giren alıntılar o dilde işlevsel olarak kullanılıyor ve “dilin bir gereksinimini” karşılı-

yorsa dile yerleşir ve söz varlığında “nitelikli artış” gerçekleştirir. Bunun dışında bir süre kullanılıp unutulmuş, kalıcılıktan uzak yabancı sözcüklerin dildeki etkisi nicelikseldir. Araştırmacı, “Türkçeye akın ettiği söylenen sözcükler”i de bu ikinci gruba ait saymaktadır (Osam, 1997, s. 219). Ülkü de yabancı kökenli sözcüklerin alındığı dile uyumunun dillere göre “büyük farklılık” gösterdiğini belirtir. Ülkü’ye göre “Fransızca, İtalyanca, İspanyolca gibi diller, yabancı kelimeleri büyük ölçüde özümsemiş” olmalarına karşın Almancada “birçok alıntı yabancı biçim ve söylenişlerini olduğu gibi korumuştur.” (Ülkü, 1991, s. 82). Bununla birlikte kimi dillerde, başka bir dilin ses, yapı vb. özelliklerine öykünülerek o dilde var olmayan sözcüklerin üretilmesi de söz konusudur. Nitekim Uysal, Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde kullanılan Fransızca eksenli örneklerin bir bölümünü, “Türkçede yaratılıp Fransızca sanılan sözcükler” biçiminde tanımlamıştır. Uysal, bu kapsamdaki sözcükler arasında “assolist, asortik, baterist, bonfile, bonkör, kanalet, pasifize, sadist” gibi örnekleri anmaktadır (Uysal, 2014, s. 15, 59 vd.).

Diller, akrabalık ilişkisi içinde bulunsalar dahi türlü yönlerden değişkenlik gösterir ve bu nedenle de farklı dillerden alınmış öğeler, alıcı dile aykırı özellikler barındırabilir. Bloomfield’e göre ödünçlenmiş sözcük, yabancı sesler taşıması dışında alıntı yapılan dilin fonetik kalıplarını da sıkça bozar. Örneğin Almancadaki ön ses [ts], yazımı dışında birçok İngilizce konuşuru için sıkıntılı olabilir. Genellikle fonetik kalıpların uyarlanması, morfolojik yapıların uyarlanmasıyla gerçekleşir. Kimi dillerde betimsel analizler, geleneksel bir noktaya bağlı kalınarak uyarlanan ancak geleneksel olarak belirlenmiş bazı yabancı özellikleri de koruyan yarı yabancı biçimle-

ri onaylayacaktır (Bloomfield, 1956, s. 449).

Aksan, bir dilin yabancı dillerden aldığı öğeleri “yerleşmiş yabancı sözcükler” ve “yerleşmemiş yabancı sözcükler” olmak üzere ikiye ayırmıştır. Aksan’a göre bu öğelerin ayırımında, “bir dilin ses eğilim ve kurallarına” uyulup uyulmaması, yabancılığın belli olup olmaması gibi ilkeler gözetilmektedir. Bu açıdan bakıldığında türlü dillerden Türkçeye girmiş ve “Far. kaynaklı kösele, çerçeve, sözcüklerinin yanı sıra duvar (<Far. divar), kalıp (<Ar. kâlib), surat (<Ar. sûret), sandık (<Ar. sandük), ortanca (<Holl. hortensia)...” sözcüklerinde olduğu gibi özgün biçimleri Türkçenin “ses eğilim ve kurallarına uyumuş, yabancılığı artık belli olmayan” örnekler, yerleşmiş yabancı sözcük; bu nitelikleri taşımayan “oksijen, lokomotif, devalüasyon” gibi örnekler ise yerleşmemiş yabancı sözcük olarak değerlendirilmiştir (Aksan, 1996, s. 29). Aksan, başka bir çalışmada ise bir dildeki yabancı sözcükleri “yerleşmiş yabancı sözcükler, yerlileştirilmiş yabancı sözcükler, çeviri öğeler” olmak üzere üçe ayırır (Aksan, 2004, s. 232-235). Araştırmacının “yerlileştirilmiş” terimiyle karşıladığı “istasyon, devalüasyon, prefabrike” gibi öğeler, aslında “yerleşmemiş yabancı sözcükler” kapsamında ele aldıklarıyla özdeştir.

Yabancı ya da yerlileşmiş sözcük ayırımının tartışmalı ve kimi güçlükler doğuran bir konu olduğunu vurgulayan Ülkü; Almancadan verdiği örneklerden hareketle bu ayırmada, sözcüğün Almanca’nın ses kurallarına göre biçimlenmesi, dile girişi için belli bir tarihin temel alınması gibi ilkelerin her zaman belirleyici olmadığı görüşündedir. Ülkü’ye göre “söyleniş ve yazımda” yabancı biçimlerini korumalarına karşın “Courage, interessant, Ingenieur, Restaurant” gibi çok sayıda sözcüğü halkın büyük bir bölümü bilip kullanmaktadır.

Almancaya “yüzlerce yıl önce” alınan “Evangelium, Kompaine, katholisch” gibi sözcükler “yabancı olarak algılanırken” çok daha yakın zamanda giren “Job, Kaffee, Sport, Streik” gibi sözcüklerin “tam olarak” yerleşmesi söz konusudur ve bu nedenle konu, “dil sosyolojisi düzeyinde” ele alınmalıdır (Ülkü, 1991, s. 82, 83).

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde özgün yazımlarını koruyan Batı kökenli sözcükler belirlenmiş; bu sözcüklerin alındığı diller, sözcük türleri, kullanım alanları ve kullanım türleri incelenerek örneklerin dil ilişkileri bağlamındaki konumları ve genel özellikleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sözcüklerin kaynak dilleri ve özgün yazım bilgileri için Türkçe Sözlük (TDK, 2011) ile Türk Dil Kurumunun genel ağda çevrim içi yayımladığı Güncel Türkçe Sözlük [TDK-GTS (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts)] ve Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü [TDK-TBKKS (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bati&view=bati)] temel alınmıştır. Bu kaynakların özgün yazım ya da kaynak dil açısından farklılaştığı az sayıdaki örnekte ise özellikle TDK-TBKKS’ye başvurulmuştur. Çalışmada, ayrıca Türkçe Ulusal Derlemi (<http://www.tnc.org.tr>)’nin verileriyle bir arama motorunun “Türkçe web sayfaları”na ilişkin raporu (sirket.yandex.com.tr/press_center/infographics/foreign.xml) ölçüt alınarak özgün yazımları ile kullanılan Batı kökenli sözcüklerin hem söz varlığındaki hem de genel ağdaki kullanım sıklıkları değerlendirilmiş; söz konusu örneklerin işlevsellikleri ve alıntı sözcüklerin dildeki yerleşiklikleri üzerine kimi çıkarımlarda bulunulmuştur.

2. ÖZGÜN YAZIMLARINI KORUYAN BATI KÖKENLİ SÖZCÜKLER

Türkçe Sözlük (TDK, 2011)’te, Türkiye Türkçesindeki alıntı sözcüklerin dillere göre dağılımı, “Arapça 6.516, Fransızca

5.540, Farsça 1.375, İtalyanca 607, İngilizce 518, Rumca 448, Almanca 105, Latince 68, Rusça 39, Yunanca 37, İspanyolca 31, Ermenice 24, Bulgarca 22, Macarca 15, Japonca 13, Moğolca 12, İbranice 8, Malay dili 2, Portekizce 2, Soğdca 2, Arnavutça 1, Korece 1, Sırpça 1, Slavca 1.” biçiminde verilmiştir¹. Sözlük’te ayrıca Türkçenin söz varlığında “çeşitli diller aracılığıyla Amerika, Brezilya, Madagaskar, Maldivler yerlilerinin dilinden geçme çok az sayıda sözcük” bulunduğu da belirtilmektedir (TDK, 2011, s. 2674).

Çalışmamızda; Latin yazı sistemi kullanılan Almanca, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Latince, Lehçe, Macarca ile Latin dışındaki yazı sistemlerini kullanan Bulgarca, Rumca, Rusça ve Yunancadan Türkiye Türkçesinin ölçünlü diline alınan kimi sözcüklerin özgün yazımlarını koruduğu belirlenmiştir. Bu örneklerin özellikle Latin alfabesi dışındaki alfabelerle yazılanları için TDK-TBKKS’den yararlanılmıştır².

¹ Türkçe Sözlük’te alıntı sözlere ilişkin sayısal verilerin dökümü yapılırken Fince iki kez yazılmış ve bu dilden bir yerde iki, bir yerde ise bir sözcüğün alındığı belirtilmiştir (TDK, 2011, s. 2674). Ayrıca sözlük metninde örneklerini belirlediğimiz *Filipince* [salangan (TDK, 2011, s. 2016)], *Gürcüce* [aznavur (TDK, 2011, s. 217)], *Hintçe* [peçiç (TDK, 2011, s. 1905)], *Lehçe* [polka (TDK, 2011, s. 1937)]; *Tibetçe* [yak (TDK, 2011, s. 2504)] gibi diller, bu sıralamada yer almamıştır.

² Yazım Kılavuzu’na göre Yunanca ve Rusça kökenli özel adlar, bu uluslara ait harflerin “ses değerlerini karşılayan Türk harfleri” kullanılarak yazılmaktadır: “Homeros, Euripides, Pindaros, Solon; Bolşevik, Çaykovski, Çehov, Moskova...”. Kılavuz’da, Latince “veni, vidi, vici (Geldim, gördüm, yendim.), persona non grata (istenmeyen kişi)...” sözleri de “özgün biçimleri ile” yazılan Batı kaynaklı örnekler arasında anılmıştır. Aynı kaynaktan, Arapça ve Farsça özel adların ise “Türkçenin ses ve yapı özelliklerine göre” yazıldığı belirtilmektedir (TDK, 2012, s. 25, 26). Çalışmamızda bu yaklaşıma dayanılarak Latince ile Bulgarca, Rumca, Rusça ve Yunanca kökenli sözcükler için TDK-TBKKS’de belirtilen yazımların Türkçenin ses özelliklerine ve kurallarına uyarlanmış biçimler olmayıp özgün yazımları yansıttığı kabul edilmiştir.

2.1. Örneklerin Alındığı Diller

2.1.1. Latin Yazı Sisteminin Kullandığı Diller

a) Almanca: akut, balata, bitter, dekan, dramaturg, element, ester, feldspat, gastrula, general, genetik, Germanistik, gerundium, gestalt, gestapo, graben, hamburger, horst, karst, konsonant, laborant, manga³, mangan, mark, moment, nazi, panzer, parabellum, perlon, preparat, ringa, Slavistik, termin, trafo, vokal⁴ [Toplam 35 örnek].

b) Fransızca: ablatif, absent, albatros, albinos, alternatif, amiral, amorti, anal, anorak, anormal, antitonal, antiviral, arena, argon, as⁵, aspidistra, atlas⁶, atonal, au pair, aval⁷, banal, bandana, banjo, bar⁸, baron, baryum, batik, benzol, bermuda, biberon, bidon, bikini, bistro⁹, blastula, blum, boa, bol¹⁰, bombardon, bonbon, data, datif, delta, destroyer, domino, dragoman, dragon,

ego¹¹, erg (I), erg (II), favori, ferment, festival, fiction, fifre, film, filtre, final, florin, formel, formol, frigo, galop¹², galvano, gangster, gaz¹³, global, golf, guarani, haje, hangar, haute-couture, hektometre¹⁴, hidrotermal¹⁵, hormonal, humus¹⁶, immoral, informal, İranist, iris, jaguar, jambon, Japon, jargon, jeton, jiujitsu, joker, judo, kaolin, kilo, kilohertz, kilometre¹⁷, kilovolt, kimono, kobalt, labrador, lama (I), lama (II), lapilli, lapina, Lapon, lasta, latifundia, lavabo, lento¹⁸, libido, linin, lot, lumbago, magma, malaga, malt, mambo, manuel, marihuana, Mars¹⁹, mat²⁰, matador, melon, men-

³ manga (I): "On kişilik asker birliği." (TDK, 2011, s. 1620).

⁴ vokal (II): "Ünlü." (TDK, 2011, s. 2489).

⁵ as (II): "1. İskambil, domino vb. oyunlarda bir işareti taşıyan kâğıt veya taş, birli, bey. 2. Bir işte başta gelen (kimse veya şey)." (TDK, 2011, s. 161).

⁶ atlas (II): "Dünyanın, bir ülkenin, bir bölgenin fiziksel ve siyasal coğrafyası ile ekonomi, tarih vb. konularda toplu bilgi vermek için bir araya getirilmiş coğrafya haritaları derlemesi. 2. Bir konuyu açıklamak için hazırlanmış resim veya levhalardan oluşmuş kitap." (TDK, 2011, s. 186).

⁷ aval (I): "Ticari senetlerde, ödemedeki sorumlu olanların ödememesi durumunda üçüncü bir kişinin alacaklılara senet bedelini ödeyeceğine ilişkin verdiği güvence." (TDK, 2011, s. 189).

⁸ bar (III): "Hava basıncı birimi." (TDK, 2011, s. 252).

⁹ Sözcüğün özgün yazımı için Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 361)'te ve TDK-GTS'de *bistro* yanında *bistrot* biçimi de gösterilmiştir.

¹⁰ bol (II): "Özel bir cam içinde likör, şarap, meyve ve maden suyu karıştırılarak hazırlanan içki." (TDK, 2011, s. 374).

¹¹ Sözcüğün kaynak dili; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 759)'te ve TDK-GTS'de Latince, TDK-TBKKS'de ise Fransızca olarak gösterilmiştir.

¹² Sözcük; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 900)'te ve TDK-GTS'de "At yarışında veya hazırlık çalışmasında atın yaptığı derece.", TDK-TBKKS'de ise "Çok hızlı çalınan bir tür ezgi." biçiminde tanımlanmıştır.

¹³ gaz (II): "1. Normal basınç ve sıcaklıkta olduğu gibi kalan, içinde bulunduğu kabın her yanına yayılma ve bu kabın iç yüzeyinin her noktasına basınç yapma özelliğinde olan akışkan madde. 2. Gaz yağı. 3. Sindirim borusunda, ağızdan yutulan hava ile mayalanma sonucu oluşan uçucu maddelerin karışması. 4. Gaz lambası. 5. Doğal gaz." (TDK, 2011, s. 908).

¹⁴ Sözcüğün özgün yazımı, Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1079)'te ve TDK-GTS'de "hektometre" biçimindedir. Aynı kaynaklarda, benzer nitelikteki "hektogram" ve "hectolitre" sözcüklerinin özgün yazımları ise "hectogramme" ve "hectolitre" (TDK, 2011, s. 1079) olarak verilmiştir.

¹⁵ Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1099)'te ve TDK-GTS'de; "hidro" ile yapılan bu örnek dışındaki tüm birleşiklerin özgün yazımı, "hydro" sözcüğü ile başlatılmıştır: "hidrodinamik *Fr. hydrodynamique*, hidrojeoloji *Fr. hydrogéologie*, hidrokarbon *Fr. hydrocarbone*, hidrosefali *Fr. hydrocéphalie*...".

¹⁶ humus (I): "Bitkilerin çürümesiyle oluşan koyu renkte organik toprak." (TDK, 2011, s. 1115).

¹⁷ Sözcüğün özgün yazımı, Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1441)'te, TDK-GTS'de ve TDK-TBKKS'de "kilometre" biçimindedir.

¹⁸ lento (II): "Boyunduruk." (TDK, 2011, s. 1582).

¹⁹ Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1628)'te "Mars" biçimiyle madde başı olan sözcüğün "Güneş'e olan uzak-

tor, mezon, midi, mini, minimal, minimum, mitral, Mongolist, morula, motel, motif, napalm, natron, net²¹, nominal, nominatif, normal, normatif, notam, okapi, optimal, optimum, opus, oral, orlon, pampa, panama, panda, panel, panorama, paprika, parametre²², pardon, parka, parti²³, pastel, pastis, pastoral, patron (I), patron (II), penis²⁴, pigment, piston, plan, plastron, poker, polyester, ponton, pop, porno, portatif, poster, postulat, primitif, profil, proton, puma, radon, revolver, robot, roman²⁵, Romanolog, rotatif, rotor, rumba, run, safari, salon, samba, sauna, segment, serf, silo, slalom, slip²⁶, slogan, spiral, sportif, stator, stop, tampon, tandem, tango, tank, tanker, tapir, tapon, tarpan, tender, tendon, tergal,

terminal, ton²⁷, total, totem, transit, transport, travesti, tripoli, triton, tuba²⁸, ultrason, vamp, vasistas, veston, veto, viral, volt, vualet, yoga, zona²⁹, zoospor **[Toplam 230 örnek]**.

c) İngilizce: ace, anchorman, anti-dumping, april, azonal, background, badminton, bar³⁰, basket, benchmarking, best-seller, billboard, blender, boarding card, bodyguard, bold, broker, cash card, casting, catering, center, change, charter, chat, check-in, check-out, check-point, check-up, chip card, clearing, compact disc, condenser, dancing, dart, deadline, dealer, dealing, defroster, demo, denim, developer, dimmer, doping, dribbling, dumping, elk, e-mail, eurobond, factor, factoring, fair play, fan, fast break, fast food, faul, final-four, first-class, first lady, fit³¹, fitness, flamingo, flashback, flit, folk, font³², fork-lift, format, free-lance, free-shop, fuel-oil, full-time, gag, gazebo, guard, habitat, hacker, half-time, handout, hands free, happy hour, hat trick, high-tech, hit, holding, ice-tea, iguana, instant coffee, intern, İnternet³³, internship, intranet, jam-session, jersey, jet, jet-lag, jet ski, jogging, joy-stick, kamikaze, langur,

lıği, yerin Güneş'e olan uzaklığından daha çok olan dış gezegenlerin ilki olan kızıl gezegen, Merih." karşılığındaki anlamı, TDK-GTS'de "Mars (II)" maddesi altında verilmiştir.

²⁰ mat (II): "Parlak olmayan, donuk." (TDK, 2011, s. 1634).

²¹ net (I): "1. Bütün çizgileri belirgin olan, gözün bütün ayrıntılarıyla algılanan, iyi görünen. 2. İyi duyulan (ses). 3. Kesintilerden sonra geri kalan miktarda olan, safi. 4. Açık seçik olan, anlaşılabilir yan bulunmayan." (TDK, 2011, s. 1767).

²² Sözcüğün özgün yazımı, Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1886)'te, TDK-GTS'de ve TDK-TBKKS'de "paramètre" biçimindedir. TDK-TBKKS'de, sözcük için "boyut, gösterge" anlamı da verilmiştir.

²³ parti (I): "1. Ortak düşünce ve görüşteki kişilerin oluşturdukları siyasal topluluk, fırka. 2. İnsan topluluğu." (TDK, 2011, s. 1893).

²⁴ Sözcüğün kaynak dili; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, 1911)'te ve TDK-GTS'de "Latince", TDK-TBKKS'de, ise "Fransızca" olarak verilmiştir. Sözcüğün TDK-TBKKS'deki özgün yazımı, "pénis" biçimindedir.

²⁵ Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1982)'te madde başı olan sözcüğün "1. İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür. 2. Bu türde yazılmış eser." karşılığındaki anlamları, TDK-GTS'de roman (I) başlığı altında verilmiştir.

²⁶ slip (II): "Paçasız ve sıkıca saracak biçimde dikilmiş erkek donu." (TDK, 2011, s. 2127). Sözcüğün bu anlamı, TDK-GTS'de "slip (I)" başlığı altında verilmiştir.

²⁷ ton (II): "1. İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi. 2. Konuşmada sesin duyguları belirtecek biçimde çıkması. 3. Bir rengin koyuluk veya açıklık derecesi. 4. Ses titreşimlerinin yükselip alçalması, titrem." (TDK, 2011, s. 2364).

²⁸ Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 2383)'te madde başı olan sözcüğün "Üzerinde pistonlar bulunan, bakırdan nefesli çalgı." karşılığındaki anlamı, TDK-GTS'de "tuba (I)" başlığı altında verilmiştir.

²⁹ Sözcüğün kaynak dili; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 2663)'te ve TDK-GTS'de Latince, TDK-TBKKS'de ise Fransızca olarak gösterilmiştir.

³⁰ bar (II): "1. Danslı, içkili eğlence yeri. 2. Ayaküstü içki içilen eğlence yeri. 3. Amerikan bar." (TDK, 2011, s. 252).

³¹ fit (II): "1. Ödeşme. 2. Rız olma." (TDK, 2011, s. 881).

³² font (I): "Dökme demir." (TDK, 2011, s. 886).

³³ Sözcüğün özgün yazımı; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1199)'te ve TDK-GTS'de "Inter[national] Net[work]", TDK-TBKKS'de ise "İnternet" olarak verilmiştir.

laptop, leasing, lens, lift, lifting, liger, light, link³⁴, lipostructure, liposuction, loader, logo, long-play, market, marketing, market maker, martin, master, megastar, megastore, mink, mobber, mobbing, morina, mortgage, mouse, nod, no-frost, non-stop, notebook, ombudsman, on-line, Orion, origami, outlet center, pacemaker, pagan, pagoda, papaya, part-time, peeling, pipe-line, plaster, playback, playmaker, play-off, polo, portal, prime time, print, printer, puzzle, radar, rafting, rating, ring, roaming, rodeo, salsa, Sanskrit, satsuma, scoreboard, self-service, server, set³⁵, single, ski, skink, slip³⁶, snack-bar, sprint, sprinter, sponsor, standby, star, start, sten³⁷, stent, step³⁸, sticker, stretching, teenage, teenager, test, think-tank, timing, toner, topless, trade center, transporter, trekking, trend, tubeless, vertigo, video, yen³⁹, zapping [**Toplam 197 örnek**].

d) İspanyolca: amigo, guano, ole⁴⁰, papel, peseta, peso, selva, torero, tornado [**Toplam 9 örnek**].

e) İtalyanca: affettuoso, agitato, alto, amabile, andante, andantino, animato, appassionato, arioso, arma, armador, aroma, avara, baderna, baldo, bando, barba, basso, belladonna, bomba (I), bomba (II), borina, borsa, branda, bravo, dama, dimi-

nuendo, diploma, do, duetto, Esperanto, espressivo, espresso, fa, falso, ferma, filo, fino, firma, flandra, forma, forte, fortepiano, fortissimo, gala, gamba, grado, gusto, intermezzo, la, larghetto, largo, lava, legato, lento⁴¹, libero, libretto, liga, limbo, lira, lorta, lunapark⁴², pala⁴³, maestoso, maestro, manifesto, mano, marina, martini, mezzo, mezzosoprano, mi, mira, moda, moderato, modistra, mola, mortadella, morto, mostra, motto, natura, nota, ombra, opera, ordino, papa, parlamento, parola, pasta (I), pasta (II), pasta (III), pergola, pianta, pizza, pompa, posta, presto, primadonna⁴⁴, propaganda, prova, protesto, punto, puro, rampa, randa, raspa, re⁴⁵, roba, roda, salata, salmastra, salta⁴⁶, salto, salvo, senato, si⁴⁷, soda, sol⁴⁸, solo, sonda, soprano, sperma, taverna, tela, tema, tempo, torna, trio, turno, villa, vira, volta, zebra [**Toplam 134 örnek**].

³⁴ link (II): "İlişim." (TDK, 2011, s. 1588).

³⁵ set (II): "1. Masa tenisi, voleybol vb. oyunlarda maçın her bir bölümü. 2. Takım, grup." (TDK, 2011, s. 2080).

³⁶ slip (I): "Ödeme belgesi." (TDK, 2011, s. 2127). Sözcüğün bu anlamı, TDK-GTS'de "slip (II)" başlığı altında verilmiştir.

³⁷ sten (I): "Çapı 9 milimetre olan, İngiliz yapısı, hafif, kullanışı kolay bir tür makineli tüfek." (TDK, 2011, s. 2160).

³⁸ step (II): "Hatalı yürüme." (TDK, 2011, s. 2161).

³⁹ yen (II): "Japonya para birimi." (TDK, 2011, s. 2571).

⁴⁰ Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1797)'te ve TDK-GTS'de, sözcüğün "ole" yanında "oley" biçimi de verilmiştir.

⁴¹ lento (I): "1. Ağır bir biçimde (çalınmak). 2. Bu tempoda çalınan parça." (TDK, 2011, s. 1582).

⁴² Sözcüğün özgün yazımı; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1594)'te, TDK-GTS'de ve TDK-TBKKS'de "luna park" biçimindedir.

⁴³ pala (I): "1. Kavisli, kısa, uç bölümü geniş, kabzasına doğru daralan bir kılıç. 2. Kürek vb. araçların, enli ve yassı bölümü. 3. Bir yere çaprazlama konulan yassı kiriş veya kereste." (TDK, 2011, s. 1876).

⁴⁴ Sözcüğün özgün yazımı; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 1945)'te, TDK-GTS'de ve TDK-TBKKS'de "prima donna" biçimindedir.

⁴⁵ re (II): "Gam (II) dizisinde do ile mi arasındaki ses." (TDK, 2011, s. 1967).

⁴⁶ salta (III): "Yakasız, iliksiz, kolları bolca bir tür kısa ceket." (TDK, 2011, s. 2022). Sözcüğün kaynak dili; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 2022)'te ve TDK-GTS'de Rumca, TDK-TBKKS'de ise İtalyanca olarak gösterilmiştir.

⁴⁷ Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 2107)'te madde başı olan sözcüğün "1. Gam dizisinde la ile do arasındaki ses. 2. Bu sesi gösteren nota işareti." karşılığındaki anlamları, TDK-GTS'de "si (I)" başlığı altında verilmiştir.

⁴⁸ sol (II): "1. Gam dizisinde fa ile la arasındaki ses. 2. Bu sesi gösteren nota işareti." (TDK, 2011, s. 2133).

f) Latince: Germen⁴⁹, forum [**Toplam 2 örnek**].

g) Lehçe: polka [**Toplam 1 örnek**].

h) Macarca: forint, pengö, salaş [**Toplam 3 örnek**].

2.1.2. Latin Dışındaki Yazı Sistemlerinin Kullanıldığı Diller

a) Bulgarca: çuşka, dobra, kopça [**Toplam 3 örnek**].

b) Rumca: aftos, agora, bocurgat, bodrum⁵⁰, çetele, çotra, horon, ilistir, kalinos, kokona, konçina, lipsos, lohusa, orkinos, orya, pantufla, pastra, patates, roka⁵¹, sirtaki, uzo, zifos [**Toplam 22 örnek**].

c) Rusça: kolhoz, mazot, mujik, şapka, troyka [**Toplam 5 örnek**].

ç) Yunanca: drama⁵², idea [**Toplam 2 örnek**].

2.2. Örneklerin Sözcük Türleri⁵³

⁴⁹ TDK 2011'de yer almayan sözcük, TDK-GTS'de ve TDK-TBKKS'de örneklenmiştir.

⁵⁰ Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 369)'te madde başı olan sözcüğün "Bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bölümü." karşılığındaki anlamı, TDK-GTS'de "bodrum (I)" maddesi altında verilmiştir.

⁵¹ TDK-TBKKS'de, sözcüğün özgün yazımı "rúka" olarak verilmiştir.

⁵² Sözcüğün kaynak dili; Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 719)'te ve TDK-GTS'de "Latince", TDK-TBKKS'de ise "Yunanca" olarak gösterilmiştir.

⁵³ Türkçe Sözlük'te, madde başı sözlerin "dil bilgisindeki yeri" ile terim olduğu alanları göstermek için kısaltmalar ("a., sf., e., zf.; anat., bl., mim., sp...") kullanıldığı belirtilmektedir (TDK, 2011, s. XXIII-XXIX). Ancak bu çalışmada da belirlenen çok anlamlı kimi örneklerin farklı anlamları, farklı türlerdeki sözcüklere aittir ya da bu sözcükler, farklı alanların terimidir: "**final** a. Fr. *final* 1. Bir işin sonu. 2. *eğt.* Dönem sonu sınavı. 3. *müz.* Bitiş. 4. *sp.* Elemeli yarışmalarda sonucu belirten karşılaşma." (TDK, 2011, s. 878), "**portal** a. İng. *portal* 1. *mim.* Ana kapı. 2. *bl.* kapı." (TDK, 2011, s. 1939)", "**vira** zf. (*vi'ra*) İt. *vira* 1. Arasız. 2. *ünl. den.* Maçuna ve başka makinelerin çevrilmesi için verilen komut..." (TDK, 2011, s. 2486)"... Biz, bu tür sözcüklerde her anlam için verilen söz konusu kısaltmaları ayrı ayrı değerlendirmeye çalıştık. Bunlar arasında özellikle madde başı sözü izleyen ve sözcük türünü belirten kısaltmalar, türde bir değişiklik olmaması halinde, ilk anlamdan itibaren özdeş kullanımları içeren diğer anlamlarda yinelenmemektedir. Ancak alanı ya da kullanım

Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde özgün yazımlarıyla kullanılan Batı kökenli sözcükler, "ad, sıfat, belirteç ve ünlem" olmak üzere dört türden oluşmaktadır. Bu sözcükler arasında sayıca en büyük grup, adlardır. Türkçe Sözlük ile Güncel Türkçe Sözlük'te; belirlenen örneklerin 570 tanesi ad, 51 tanesi sıfat, 19 tanesi belirteç ve 3 tanesi de ünlem olarak etiketlenmiştir. Birden çok anlamlı sözcüklerin yan anlamları da düşünüldüğünde bu değerler; ad için 795'e, sıfat için 92'ye, belirteç için 22'ye ve ünlem için de 5'e ulaşmaktadır.

2.3. Örneklerin Kullanım Alanları

Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde özgün yazımlarıyla kullanılan ve Türkçe Sözlük ile Güncel Türkçe Sözlük'te, "herhangi bir bilim dalının ya da alanın terimi" (TDK, 2011, s. XXIV) olarak etiketlenen sözcüklerin ait olduğu bilim dalları ya da alanlar -örneklerin tüm anlamları dikkate alındığında- sayısal değerleriyle birlikte şu biçimde sıralanmaktadır: *müzik* (56 örnek); *spor* (37 örnek); *hayvan bilimi* (26 örnek); *denizcilik* (23 örnek); *kimya* (15 örnek); *askerlik*, *bilişim*, *ekonomi*, *tıp* (13 örnek); *fizik* (12 örnek); *bitki bilimi*, *matematik*, *ticaret* (9 örnek); *biyoloji*, *coğrafya*, *dil bilgisi* (8 örnek); *jeoloji* (5 örnek); *anatomi*, *edebiyat* (4 örnek); *felsefe*, *tarih* (3 örnek); *din bilgisi*, *eğitim bilimi*, *gök bilimi*, *hukuk*, *mimarlık*, *sinema* (2 örnek); *fizyoloji*, *mineraloji*, *ruh bilimi*, *teknik*, *tiyatro* (1 örnek).

türünü belirten kısaltmaların yazımında kimi karışıklıklar bulunmaktadır. Bu tür kısaltmaların yazılmaması durumunda sözcüğün geneli için verilen alan ya da kullanım bilgisi, her zaman tüm anlamları kapsamamaktadır: "**fit** (II) a. İng. *fit* *argo* 1. Ödeşme. 2. Razi olma." (TDK, 2011, s. 881) *krş.* "**parka** a. *ask.* 1. Genellikle askerin açık hava eğitimi ve manevra sırasında giydiği soğuğa karşı koruyucu, başlıklı bir tür üstlük. 2. Genellikle gençlerin giydiği başlıklı bir tür üstlük." (TDK, 2011, s. 1889), **set** (II) a. İng. *set* *sp.* "1. Masa tenisi, voleybol vb. oyunlarda maçın her bir bölümü. 2. Takım, grup: *Tencere seti*, *kitap seti*." (TDK, 2011, s. 2080)... Bu nedenle bu gruptaki örnekler için madde başına ve anlamlara ilişkin açıklamaları daha ayrıntılı olan TDK-GTS'den yararlanılmıştır.

Çalışmamız kapsamındaki sözcüklerin bir bölümü; Türkçe Sözlük ile Güncel Türkçe Sözlük'te, birden fazla bilim dalının ve alanın terimi olarak işaretlenmiştir: *sinema* ve *tiyatro* (3 örnek), *sinema* ve *TV* (3 örnek); *fizik* ve *kimya* (2 örnek); *ekonomi* ve *matematik* (1 örnek), *felsefe* ve *toplum bilimi* (1 örnek), *mantık* ve *matematik* (1 örnek).

2.4. Örneklerin Kullanım Türleri

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu Yoğun Diski (TDK)'nde; Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde kullanılan sözlerin ya da bunlara ilişkin anlamların bir bölümü, "kullanım biçimi" (alay yollu, argo, eskimiş, hakaret yollu, halk ağzında, teklifsiz konuşmada...) başlığı altında özel olarak ele alınmıştır. Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. XXVII)'teki "madde düzeni" ile ilgili açıklamalarda ise -örnek niteliğinde verilen "tkz." kısaltması üzerinden- bu doğrultudaki bilgilendirmeler için "kullanım türü" ifadesi genellenmektedir. Çalışmamız kapsamındaki örnekler, Türkçe Sözlük (TDK, 2011) ile Güncel Türkçe Sözlük'te yer alan kayıtlar temel alınarak söz konusu kullanım türlerine göre incelenmiştir. Sözcüklerin tüm anlamları dikkate alındığında 11 örneğin *eskimiş*, 5 örneğin *argo*; 3 örneğin *hak ağzında* açıklamasıyla belirlendiği; 2 örnekte ise *argo*, *eskimiş* kaydının yer aldığı görülmüştür.

2.5. Örneklerin Sıklık Değerleri

Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde özgün yazımlarıyla kullanılan Batı kökenli sözcükler, Türkçe Ulusal Derlemi'nde⁵⁴ taranmış ve örneklerin söz varlığı

ğındaki kullanım sıklıkları belirlenmiştir. Yapılan taramada, sözcüğün bu çalışmaya konu olan biçimi, anlamı ya da anlamları gözetilmiştir. Belirtilen ölçütler doğrultusunda, ölçünlü dildeki sözcüklerle kurulan birleşikler ve Türkçe yapım ekli türetmeler de dikkate alınmıştır.

Özgün biçimlerini koruyan Batı kökenli alıntılar, ölçünlü dilde değişik sıklıklarla kullanılmaktadır. Aşağıda, konuya ilişkin bir somutlaştırma yapmak ve kanı oluşturabilmek amacıyla bu nitelikteki sözcüklerin yüz tanesi sıralanmıştır. Örneklerin 500'den fazla kullanılanları için kademeli olarak ortalama bir değer belirlenmiştir: *film*, *firma* (+10000); *lira*, *salon* (+7500); *net*, *normal*, *roman* (+5000); *alternatif* (+3000); *borsa*, *moda* (+2500); *kilometre* (+2000); *propaganda*, *protesto*, *video* (+1500); *element*, *forma*, *motif*, *parametre*, *profil*, *robot*, *salata*, *trend* (+1000); *akut*, *filtre*, *forum*, *minimum*, *optimal*, *pompa*, *prova*, *senato*, *sponsor* (+500); *dekan* (363); *parola* (349); *formel* (334); *radar* (313); *sportif* (303); *doping* (275); *hamburger* (263); *viral* (239); *jeton* (185); *sauna* (143); *piston* (133); *poker* (118); *samba*, *soprano* (117); *totem* (104); *gangster* (97); *orkinos* (83); *hidrotermal* (82); *branda* (74), *taverna* (73); *biberon* (68); *judo* (58); *primitif* (55); *albatros* (54); *ombudsman* (49); *polyester* (47); *broker* (41); *flamingo* (38), *charter* (36); *destroyer* (34); *vamp* (31); *dramaturg* (28); *peseta* (25); *kopça* (22); *balata* (18); *troyka* (17); *revolver* (14); *slalom* (13); *iguana*, *origami*, *sprinter*, *tapon* (12); *peeling*, *teenager* (11); *jogging* (10); *duetto*, *formol* (8); *check-in* (7); *fiction*, *mezzosoprano* (6); *badminton* (5); *grado*, *parabellum* (4); *aftos*, *lapina* (3);

⁵⁴ Türkçe Ulusal Derlemi, "50 milyon sözcükten oluşan, 20 yıllık bir dönemi (1990-2009) kapsayan, günümüz Türkçesinin çok sayıda farklı alan ve türlerden yazılı ve sözlü örneklerini içeren, geniş kapsamlı, dengeli ve temsil yeterliliğine sahip, genel amaçlı bir referans derlem" biçiminde tanımlanmaktadır. Örneklerin sorgulandığı Tanıtım Sürümü ise "1990-2009 yıllarını kapsayan 4438 veri kaynağından seçilen, 9

konu alanını ve 34 dilsel türü içeren metin örneklerinden" oluşmuştur. Bu sürümde, "yaklaşık 48 milyon sözcük üzerinden" türlü kısıtlama ölçütlerine göre sorgu yapılabilmektedir (<http://www.tnc.org.tr/index.php/tr>; Aksan vd., 2011, s. 3223, 3224).

dragoman, galop, triton (2); *azonal, belladonna, blum* (1); *animato, bombardon, çuşka, defroster, guarani, loader, perlon, tubeless* (Ø)... (<http://www.tudweb.org/index.php?dil=1>).

Batı dillerinden Türkiye Türkçesine alınan ve ölçünlü dilde özgün yazımlarıyla kullanılan kimi sözcüklerin yazılı kaynaklarda, bu biçimlerden uzaklaşabildiği ve türlü ses olaylarının görüldüğü değişiklikler halinde kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Türkçe Sözlük'te "özenti alıntısı" (TDK, 2011, s. XXVIII) olarak kaydedilen İngilizce kökenli kimi sözcüklerin görece Türkçeye uyarlanan ya da özgün dildeki sesletimi yansıtan ancak Türkçe Sözlük (TDK, 2011)'te ve Yazım Kılavuzu (TDK, 2012)'nda belirlenemeyen yazımları, Türkçe Ulusal Derlemi'nde örneklenmiştir. Bu öğeler, genel söz varlığında özgün biçimlerle birlikte ya da bu biçimlerin yerine değişik sıklıklarda kullanılmakta olup ölçünlü dilde yer almamaktadır: *anchorman* (4) ~ *ankormen* (1), *check-up* (41) ~ *çekap* (2), *dumping* (1) ~ *damping* (107), *eurobond* (32) ~ *avrobond* (8), *raiting* (17) ~ *reyting* (260), *self-service* (4), *self service* (1) ~ *self-servis* (26), *self servis* (19), *selfservis* (2), *sticker* (8) ~ *stiker* (1), *timing* (4) ~ *tayming* (1), *trend* (+1000) ~ *trent* (2), *zapping* (17) ~ *zaping* (2); *dancing* (Ø) ~ *dansing* (8), *scoreboard* (Ø) ~ *skorbord* (9)... Değişke sayılabilecek örnekler; İngilizce dışındaki dillerin farklı nitelikteki sözcüklerinde, kimi zaman ölçünlü dildeki biçimden daha yoğundur: *lohusa* (< Rum.) (48) ~ *loğusa* (32); *boa* (< Fr.) (12) ~ *boğa* (12), *informel* (< Fr.) (50) ~ *informal* (209) ~ *enformel* (507)... (<http://www.tudweb.org/index.php?dil=1>).

Arama motoru Yandex'in Kasım 2011'de hazırladığı raporda, Türkçe web sayfalarında kullanılan Batı kökenli sözcüklerin kullanım sıklıklarına göre bir sıralaması yapılmış ve en çok kullanılan 40 sözcük belirlenmiştir. Araştırmaya göre değişik dillerden alınan ve kullanım sıklığı 4 milyar ile 1,5 milyar kez arasında değişen

bu sözcükler, "video, site, mesaj, porno, film, forum, sezon, firma, kategori, etiket, spor, puan, seks, müzik, reklam, sistem, telefon, program, liste, net, tv, otel, grup, adres, şifre, fotoğraf, maç, aksesuar, galeri, model, web, arşiv, servis, oto, internet, sinema, profil, kültür, teknoloji, sektör" biçiminde sıralanmaktadır. Bu 40 sözcükten 13 tanesi "internet ile web teknolojileri, arayüz", 12 tanesi "eğlence", 6 tanesi "iş ve internet ticareti", 9 tanesi ise "genel" başlıkları altında toplanmıştır (sirket.yandex.com.tr/press_center/infographics/foreign.xml).

Araştırmada belirlenen 40 örneğin 7 tanesi [1. sıradaki *video* (< İng.), 4. sıradaki *porno* (< Fr.), 5. sıradaki *film* (< Fr.), 6. sıradaki *forum* (< Lat.), 8. sıradaki *firma* (< İt.), 20. sıradaki *net* (< Fr.) ve 37. sıradaki *profil* (< Fr.)] özgün biçimlerini Türkiye Türkçesinde korumuştur. Örneklerin 3 tanesi [21. sıradaki *tv* (< Fr. *télévision*), 34. sıradaki *oto* (< Fr. *automobile*) ve 35. sıradaki *internet* (< İng. Inter[national] Net[work] ~ Internet)], eksiltili biçimleriyle; 31. sıradaki *web* ise kaynak dildeki (İng.) biçimi ve anlamıyla "Türkçe web sitelerinde" kullanılmaktadır. Bu gruptaki örneklerden "tv, oto, web", sözlük birimi olarak Türkçe Sözlük (TDK, 2011)'te bulunmamakta; "internet" ise "bk. Genel Ağ" (TDK, 2011, s. 1199) kaydıyla yer almaktadır.

3. SONUÇ

Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde özgün yazımlarıyla kullanılan Batı kökenli sözcüklere yönelik bu çalışmada, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

a) Batı kökenli sözcüklerin 643 tanesi, özgün yazımlarını korumaktadır. Bu sözcükler; Latin yazı sistemi kullanılan Almanca, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Latince, Lehçe ve Macarca ile Latin dışındaki yazı sistemlerini kullanan Bulgarca, Rumca, Rusça ve Yunanca olmak üzere toplam 12 dilden alınmıştır. Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 2674)'ün Türkiye

Türkçesinde kullanılan alıntı sözcüklere ilişkin sayısal verileri ile bu sözcüklerin belirlenebilen özgün yazımları temel alındığında, Batı kökenli 7438 sözcüğün % 8,6'sının özgün yazımlarıyla kullanıldığı görülmektedir. Ölçünlü dilde, bu örneklerin bir bölümü de özgün dildeki biçimleriyle sesletilmektedir.

b) Özgün yazımlarıyla kullanılan örneklerin sayı bakımından sırasıyla Fransızca (230 sözcük), İngilizce (197 sözcük) ve İtalyanca (134 sözcük) olmak üzere üç dilde yoğunlaştığı görülür. Sayısal verilere göre Fransızca kökenli örnekler, en büyük grubu oluşturmaktadır. Oran açısından ise Türkiye Türkçesindeki Fransızca sözcüklerin yalnızca % 4,1'i, özgün yazımlarını korumuştur. Oysa bu oran, İngilizceden alınan sözcüklerde % 38; Almandan alınanlarda % 33,3; İtalyancadan alınanlarda ise % 22'dir.

c) Türkçe Sözlük'te; "dilimize son zamanlarda girmekte olan Batı kökenli sözcükler" yorumuyla değerlendirilen ve "özgün biçimiyle eğik olarak" yazılan örnekler, "özenti alıntısı" (TDK, 2011, s. XXV, XXVIII) terimiyle karşılanmıştır. Özenti alıntıları, özgün yazımlarını koruyan sözcükler arasında değişik yoğunluklarda görülmektedir. Diğer dillerde örneklenmeyen bu tür öğelerin sayısı; Almandan bir, Fransızcadan üç iken İngilizcede 132'dir. Çalışmamıza konu olan İngilizce kökenli sözcüklerin % 67'sinin bu niteliği taşıması, özgün yazımlarıyla kullanılan İngilizce alıntıların yaklaşık üçte ikisinin "özenti" kaynaklı olduğunu gösterir. Bu değer, söz konusu dilden yapılan tüm alıntılar düşünüldüğünde ise % 25,4'tür. Özentiden kaynaklanan İngilizce alıntılar; Türkiye Türkçesinde, özgün dildeki biçimleriyle sesletilmektedir.

Özgün yazımlı öğeleri oransal bir

yoğunlukla örneklenen Almanca ve İtalyanca için İngilizceye göre farklı belirleyiciler bulunmaktadır. Örneğin Türkçe Sözlük (TDK, 2011)'te belirtildiği üzere ölçünlü dildeki bir sözcüğü özenti niteliğinde olan Almanca ile bu kapsamda herhangi bir örneği bulunmayan İtalyancanın, biri özgün dile diğeri de alıntılara dayanan iki farklı durum sergilediği söylenebilir. Almandan, sözcüklerin yazımı ile sesletimi arasında özdeşlikler ya da benzerlikler olduğu ve bu durumun Türkçe ile kimi koşulluklar taşıdığı bilinmektedir. Bu özellik, çalışmamızda belirlenen örneklere de yansımıştır. Özgün yazımlı Almanca alıntıların tamamına yakını, bu dilde yazımı ile sesletimi özdeş olan örneklerdir. İtalyanca ise Türkiye Türkçesinin söz varlığında yer alan müzik terimlerinin önemli bir kısmına kaynaklık ettiği için oransal bir yüksekliğe ulaşmıştır.

ç) Özgün yazımlarını koruyan Batı kökenli sözcükler, ad, sıfat, belirteç ve ünlem olarak kullanılmaktadır. Birden çok anlamlı sözcüklerin yan anlamları da düşünüldüğünde 914 farklı kullanıma sahip bu örneklerin büyük oranda (795 örnek / % 86,9) ad türünde olduğu belirlenmiştir. Sıfatlar arasında, Fransızca kökenli sözcükler çoğunluktadır (68 örnek / % 73,9); belirteçlerin ise önemli bir bölümü (19 örnek / % 86,3) İtalyanca kaynaklı olup -iki örnek dışında- müzik terimlerinden oluşmaktadır. Belirlediğimiz ünlemlerin 4 tanesi (% 80) de yine İtalyanca kökenlidir.

d) Özgün yazımlarıyla kullanılan Batı kökenli sözcükler, 35 farklı bilim dalında ya da alanda terim olarak kullanılmaktadır. Kimi zaman aynı sözcük, birden fazla alanın terimi olduğu gibi; bir sözcüğün birden fazla anlamı, aynı ya da farklı alanlarda terim niteliği kazanmıştır. Bu kapsamdaki terimlerin toplam sayısı

319'dur. Diller açısından ele alındığında ise müzik ve denizcilikle ilgili terimlerin -diğer dillerde de bulunmakla birlikte- ağırlıklı olarak özgün yazımlarıyla kullanılan İtalyanca kökenli sözcüklerden oluştuğu görülmektedir. Yazım Kılavuzu'na göre de Batı kökenli sözcüklerin Türkiye Türkçesindeki özgün yazım gerekçelerinden biri, "bilim, sanat ve uzmanlık dallarında" terim olmasıdır (TDK, 2012, s. 25).

e) Türkçe Sözlük (TDK, 2011) ile Güncel Türkçe Sözlük'te, çalışmamızla ilintili az sayıda sözcüğün kullanım türü belirtilmiştir. Bu kaynaklarda, söz konusu örneklerin türlü anlamları, kullanım türü açısından "eskimiş, argo, halk ağzında" olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır. Bunlar arasında da "eskimiş" terimiyle karşılananlar, diğerlerine göre daha çoktur (13 örnek). Özgün yazımlarını koruyan Batı kökenli sözcüklerin -çok az örneği olsa da- dildeki kullanımının önceki dönemlere göre seyrekleşmiş olması, halk ağzında yaşaması ve argo söz varlığında yer alması; bu tür örneklerin dildeki yerleşikliği ve benimsenme düzeyi hakkında ipuçları vermektedir. Bu durum, Türkiye Türkçesinde özgün yazımlarıyla kullanılan kimi alıntı ögelerin benzer pek çok örnekten görece olarak daha uzun bir süredir kullanıldığını ve benimsendiğini gösterir.

f) Özgün yazımlarıyla kullanılan Batı kökenli sözcüklerin Türkçe Ulusal Derlemi'nde taranmasıyla bu sözcüklerin yazılı kaynaklardaki kullanım sıklıklarına ilişkin veri elde edilmesi ve buna yönelik bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada taranan kimi örneklerin, kullanım sıklığı açısından, yerli sözcüklerden ya da dile türlü yönlerden uyum sağlamış diğer alıntılardan belirgin bir farkla ayrılmadığı görülmüştür. Ayrıca bu ögelerin büyük bir bölümünden, Türkçe yapım ekleriyle pek çok sözcük türetildiği; kimi örneklerin de Türkçe ya da alıntı ögelerle birleşik sözcükler oluşturduğu belirlenmiştir. Bu

sözcüklerin daha çok terim niteliği taşıyan bir bölümü için herhangi bir örneğe rastlanmamıştır. Bir bilim dalında ya da alanda terim olarak kullanılan sözcüklerin kimileri ise karşıladığı kavram itibarıyla genel söz varlığında da yer aldığından daha sık örneklenmiştir.

Ölçünlü dilde özgün yazımını koruyan kimi örnekler, yazılı kaynaklarda bu biçimlerden uzaklaşabilmiş ve türlü ses olaylarının görüldüğü değişiklikler halinde yer almıştır. Bu durum en çok Türkçe Sözlük'te "özenti alıntısı" (TDK, 2011, s. XXVIII) olduğu kaydedilen İngilizce kökenli sözcüklerde görülmektedir. Bu sözcüklerin görece Türkçeye uyarlanan ya da özgün dildeki sesletimi yansıtan yazımları, Türkçe Sözlük (TDK, 2011)'te ve Yazım Kılavuzu (TDK 2012)'nda belirlenmemiştir. Ölçünlü dilin kapsamına girmeyen bu ögeler; Türkçe Ulusal Derlemi'nin verilerine göre genel söz varlığında, özgün biçimlerle birlikte ya da bu biçimlerin yerine değişik sıklıklarda kullanılmaktadır (<http://www.tnc.org.tr>).

Arama motoru Yandex'in hazırladığı rapora göre Türkçe internet sitelerinde kullanım sıklığı açısından yukarıdan aşağıya sıralanan Batı kökenli 40 sözcüğün ilk onunda (1., 4., 5., 6. ve 8. sıralar), ölçünlü dilde özgün yazımlarını koruyan beş örnek (video, porno, film, forum, firma) yer almaktadır. Belirtilen 40 örnek içinde, özgün yazımlarıyla kullanılan toplam 7 sözcük bulunmaktadır (sirket.yandex.com.tr/press_center/infographics/foreign.xml). Bu değerler, Batı dillerinden özgün yazımlarıyla alınan sözcüklerin, genel ağda da yazılı kaynaklara koşut bir yoğunlukla kullanıldığını gösterir. Söz varlığının tümünü ya da belli bir bölümünü işleyen bu tür çalışmaların artması, bu çalışmaların değişik kaynaklardan elde edilen dil ürünleriyle desteklenerek güncellenmesi, alıntı sözcüklerin kullanımına yönelik eğilimlerin art süremlili ve eş süremlili olarak incelenmesini, bunlara ilişkin türlü değişkenlerin belirlenmesini

sağlayacaktır.

g) Türkçeye değişik dönemlerde, değişik etkenler ve gerekçelerle giren yabancı kökenli sözcüklerin söz varlığına katılım süreci, bu ögelerin dilin kurallarıyla etkileşimini ve ses, yapı, anlam, kullanım alanı gibi yönlerden dile uyarlanmasını gerektirebilmekte; kimi zaman da böylesi bir gelişim ve değişim yaşanmamaktadır. Bu noktadan hareketle söz konusu ögelerin alıcı dildeki konumlarının belirlenmesi için kimi çalışmalarda (örn. Aksan, 1996) “o dilin ses kurallarına ve yapısına uyum sağlama” genel bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Türkçeye özellikle Batı dillerinden alınan sözcüklerin girme yolları gibi yerleşme biçimlerinin de farklı olduğu (Megrelo, 2011) dikkate alındığında söz konusu örneklerin tümü için kapsayıcı ve ayırt edici bir ölçütün gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bize göre alıntı ögelerin dildeki yerleşikliği, -eskilik, dile uyum sağlama, belli dilleri önleme vb.den çok- yazılı ve sözlü dildeki kullanım sıklığının; temel söz varlığı içindeki yerin; anlamsal üretkenliğin; benzetme, aktarma gibi dil ya da anlam olaylarındaki işlevselliğin; Türkçe eklerle çekimlenme ve türetilme, Türkçe ya da alıntı ögelerle birleşikler kurabilme düzeyinin belirlenmesi gibi ölçütlerle tanımlanmalıdır. Dildeki kullanım oranlarını, benimsenme ve yaygınlaşma derecelerini vereceğinden böylesi bir yaklaşımın -diğer örneklerle birlikte- alıcı dile ses ve yapı açısından uymayan ya da uyum sağlamayan, anlamı değişmeyen, görece yeni olan ancak toplumun büyük kesiminin bilip yan anlamlarıyla ve türevleriyle birlikte sıklıkla başvurduğu sözcükleri niteleyeceği; buna karşılık türlü nedenlerle seyrek kullanılan örnekleri de bölümleyeceği düşünülmektedir. Nitekim Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde

özgün yazımlarını koruyan Batı kökenli 643 sözcüğün bir bölümü, Türkçe Ulusal Derlemi'nin verilerine göre türlü değişiklikleriyle ve anlamlarıyla birlikte yaygın olarak örneklenmektedir. Ayrıca taradığımız sözlüklerin de kaydettiği üzere özgün yazımlı bu alıntılar içinde Türkçe yapım ekli türetmeler, argoya ve halk ağzına ilişkin kullanımlar ile eskimiş olarak nitelenenler bulunmaktadır. Bu yaklaşım, zamana bağlı yönelimler de göz önünde tutularak alıntı ögelerin işlevselliğini, dilin bu ögelere yönelik tavrını nedenleriyle ortaya koyacak; Ülkü'nün de değindiği gibi “alınan kelimelerin alındıkları dile uyumu” (Ülkü, 1991, s. 82) açısından Türkiye Türkçesinin durumu ve diğer diller arasındaki yerini gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- _____ (2004). “Sözcükbilim”, *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*, s. 227-236, İstanbul: Multilingual.
- Aksan, Y. et al. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC). In *Proceedings of the Eight International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2012)*, s. 3223-3227, İstanbul, Türkiye. Erişim tarihi: 19.06.2015, <http://www.lrec-conf.org/proceedings/lrec2012/papers.html>
- Bloomfield, L. (1956). *Language*. New York: Henry Holt And Company.
- Campbell, L. (1999). *Historical Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Karaağaç, G. (2007). “Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, C/S. 1997-II/552: 499-510.

- Magrelo, I. (2011). "Türkçede Batı Kökenli Yabancı Sözcükler", IJSES Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, C/S. I (1): 7-10.
- Osam, N. (1997). "Türkçe'nin Sözcük Dağarcığı Kirlendi mi?", VIII. Uluslararası Türk Dilbilimi Konferansı Bildirileri 7-9 Ağustos 1996, s. 213-220, Ankara: AÜ DTCF.
- Özkan, M. (1999). "İletişim Aracı Olarak Dil ve Kitle İletişim Araçlarında Türkçenin Kullanılışı Üzerine", III. Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı 1996, s. 871-881, Ankara: TDK.
- Sarı, M. (2014). Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi. Ankara: TDK.
- Sezgin, F. (2004). Türkçede Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu. Ankara: TDK.
- Şimşir, B. N. (1992). Türk Yazı Devrimi. Ankara: TTK.
- Thomason, S. G. ve Kaufman, T. (1988). Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics. Los Angeles: University of California Press.
- Türk Dil Kurumu (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK.
- _____ (2012). Yazım Kılavuzu. Ankara: TDK.
- _____ Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu Yoğun Disk: TDK.
- _____ Güncel Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 18.05.2015, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts
- _____ Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü. Erişim tarihi: 18.05.2015, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bati&view=bati
- Türkçe İçerikli Web'de Batı Dillerinden Alınan Sözcükler. Erişim tarihi: 09.03.2015, sirket.yandex.com.tr/press_center/infographics/foreign.xml
- Türkçe Ulusal Derlemi. Erişim tarihi: 27.06.2015, <http://www.tnc.org.tr>, <http://www.tudweb.org/index.php?dil=1>
- Uysal, S. S. (2014). Türkçe'de Yaratılan "Fransızca" Sözcükler ve Türkçe'de Anlamları Değiştirilen Fransızca Sözcükler. İstanbul: YKY.
- Ülkü, V. (1984). "Almanca'nın Yabancı Dillerle Kelime Alışverişi", Türk Dili Aylık Dil Dergisi, C/S. XLVIII (385): 14-25.
- _____ (1991). "Yabancı Kelimeler-Yerleşmiş Kelimeler ve Uluslararası Kelimeler", Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, C/S. 1991/II (476): 81-86.